

Spørreundersøkelse til institusjonene som tilbyr alternative opptaksveier (forkurs og realfagskurs) og de tilpassede ingeniørutdanningene (Y-vei og TRES).

UHR-MNT har oppnevnt en arbeidsgruppe for å foreta en bred gjennomgang av de ulike kvalifiseringsveiene til ingeniørutdanning med overordnede siktemål å undersøke om kvalifiseringsveiene oppfyller hovedformålet: å skaffe flere kandidater til ingeniørutdanningen. Arbeidsgruppens mandat er lagt ved dette brevet.

Bakgrunn:

De alternative opptaksveiene til ingeniørutdanning, Forkurset, Realfagskuret, og de tilpassede ingeniørutdanningene, Y-vei og TRES, er regulert av felles retningslinjer fastsatt av Universitets- og høyskolerådets fagstrategiske enhet for matematikk, naturvitenskap og teknologi (UHR-MNT) i 2014 og forvaltet av Forkurssekretariatet. I 2021 ble retningslinjene revidert som en følge av fagfornyelsen i videregående skole. Lenke til retningslinjene: [Retningslinjer-for-alternative-opptaksveier-2021.pdf](#)

Formålet til de alternative opptaksveier (Forkurs og Realfagskurs) og tilpassede ingeniørutdanningene (Y-vei og TRES) i henhold til retningslinjene:

- «Kvalifiseringsfagene i Y-vei [og TRES] skal gi studentene tilstrekkelige forkunnskaper til å kunne mestre studiet». (Retningslinjene pkt 1.3, s.3)
- «Forkursets formål er å gi kandidater med fag- /svennebrev, eller tilsvarende realkompetanse en mulighet til i løpet av ett år å kvalifisere seg for teknologiske studier. Emnene i forkurset er innrettet slik at de skal gi mest mulig grunnlag for teknologiske studier». (Retningslinjene § 1, s.4)

UHR-MNT har fått flere tilbakemeldinger som uttrykker ulike bekymringer knyttet til disse tilbudene. Dette gjelder blant annet rekrutteringsgrunnlaget til alternative opptaksveier og ingeniørutdanningen, gjennomstrømning, omfang, gjennomføring og finansieringen av de ulike tilbudene. Det reises også spørsmål om forkurskandidatenes kompetanse samsvarer med ingeniørutdanningenes behov og om det er behov for endringer i retningslinjene.

Spørreundersøkelse:

Som en del av arbeidet med å kartlegge status for de ulike inntaksveiene blant institusjonene har arbeidsgruppen utarbeidet en spørreundersøkelse som tar sikte på å belyse temaene beskrevet over. Vi ønsker at spørreundersøkelsen besvares på fire ulike nivåer ved institusjonen:

- Dekan, prodekan, fakultetsdirektør eller tilsvarende med en helhetlig oversikt over institusjonens samlede tilbud innenfor ingeniørutdanning.
- Instituttleder eller tilsvarende med helhetlig oversikt over organisasjonsnivået som er mottakere av kandidatene fra alternative opptaksveier og tilpassede ingeniørutdanningene.
- Studieprogramleder/-koordinator for studieprogram som er mottakere av kandidatene fra alternative opptaksveier og tilpassede ingeniørutdanningene.
- Koordinatorer/ansvarlige for forkurset eller tilsvarende som gjennomfører og drifter forkurset ved hver campus.

Spørsmålene er tilpasset de ulike rollene og besvares for en stor del med avkrysning. Etter hvert tema vil det være mulighet til å legge inn kommentarer dersom avkrysningsalternativene ikke er dekkende eller det er behov for å utdype. Vitenskapelig ansatte/undervisere som enkeltpersoner er ikke del av målgruppene for denne undersøkelsen, men flere av temaene i spørreskjemaet kan være aktuelle for diskusjoner i fagmiljøene.

Spørreundersøkelsen finner du her: [Lenke](#)

Vi ber om at fakultetsnivået, i tillegg til selv å besvare undersøkelsen, videresender lenken til alle sine instituttledere med ansvar for ingeniørutdanning og at instituttnivået videresender til alle sine studieprogramansvarlige/-koordinatorene med ansvar for ingeniørutdanning. Undersøkelsen er sendt separat til forkurskontaktene ved hver campus.

Vi takker for ditt bidrag!

Vennlig hilsen

Randi Toreskås Holta (USN)
Leder av arbeidsgruppen

Postadresse:
Hammersborg Torg 3
NO-0179 Oslo

Telefon: +47 40 91 49 69
postmottak@uhr.no
www.uhr.no
Org.nr. 917 697 825

Saksbehandler:
Ingvild Thue Jensen
Ingvild.Thue.Jensen@uhr.no
Telefon: +47 98 23 05 13

Vedtatt oktober 2024

Mandat og sammensetning for arbeidsgruppe om alternative opptaksveier og tilpassede ingeniørutdanninger

Bakgrunn for arbeidsgruppens arbeid

Forkurs/realfagskurs tilbys i dag ved 10 institusjoner i Norge (Universitetet i Sørøst-Norge, OsloMet, Høgskulen på Vestlandet, Høgskolen i Østfold, NTNU, Universitetet i Agder, Universitetet i Stavanger, UiT-Norges arktiske universitet, NKL, Metis). Y-vei og TRES tilbys ved 7 av disse.

Det er vanligvis rundt 1300 studenter som tar nasjonal felleseksamen i matematikk og fysikk ved forkurset. Cirka 750 kandidater med bestått forkurs eller realfagskurs fra disse institusjonene starter på ingeniørutdanningen hvert år i Norge. I tillegg kommer et stort antall studenter på Y-vei og TRES.

Retningslinjene fra 2014 har nå vært i bruk i 10 år, kun med en mindre revisjon i forbindelse med fagfornyelsen i den videregående skolen i 2021.

Institusjonenes fagmiljøer har i perioden satt sitt preg på forkurset gjennom utvikling av temalister, lærebøker, så vel som gjennom arbeidet i eksamenskommisjonene og sensurkorpsene.

Forkurset har årlige samlinger for faglærerne i regi av fellesekretariatet der blant annet eksamen og faglige spørsmål tas opp.

I tillegg til overnevnte er det flere årsaker til at det er aktuelt å stille noen spørsmål om de alternative opptaksveiene og tilpassede ingeniørutdanningene nå:

- Retningslinjene er 10 år «gamle», og institusjonene og fagmiljøene har gjort seg noen erfaringer
- En rekke forkursinstitusjoner sliter med svakere *gjennomstrømning*. Samtidig vet vi at de som består forkurset generelt gjør det bra i ingeniørprogrammene.
- Samtidig er antall elever som tar R1 og R2 fallende i Norge, og antall elever som tar studieforberedende er generelt fallende sammenlignet med yrkesfag. Alternative opptaksveier og tilpassede ingeniørutdanninger ser derfor ut til å få styrket betydning.
- En rekke institusjoner sliter med *finansiering* av de alternative opptaksveiene. Svak gjennomstrømning og svak finansiering har sammen foranlediget en gjennomgang av tilbudet ved flere institusjoner.
- En rekke tegn tyder dessuten på at vi har *en elevmasse i endring*. Undervisningspersonalet merker at elever og studenter har mindre erfaring med lange studieøkter med uavbrutt konsentrasjon, at en større del av dem vegrer seg på å delta i diskusjoner, at studierutiner som de har utviklet i tidligere skoleløp ikke alltid er tilpasset de faglige utfordringene de møter, og at den generelle psykiske helsen har blitt betydelig verre de siste årene. Dette er ikke unikt for forkurset.
- Vi har også i perioden hatt en utvikling av ingeniørprogrammene, slik som endringer i *kunnskapsprofilen* (basiskunnskap, dybde, bredde og ikke-teknisk kunnskap).
- Vi har fått en stortingsmelding som legger vekt på å gjøre *profesjonsutdanningen mer praksisnær og fleksibel*, og som foreslår å erstatte den nasjonale rammeplanen med minstekrav.

- Innen teknologiutdanningen både nasjonalt og internasjonalt (ref CDIO) er interessen dessuten stor for å gjøre utdanningen mer *kontekstuell* og *samstemt*, og hvordan vi innarbeider *kompetanser for det 21 århundre* og styrker studentenes *læringsevne*¹.

Problemstilling og oppdrag

Formålet med de alternative opptaksveiene og tilpassede ingeniørutdanningene (forkurset, realfagskurset, Y-vei og TRES) er *å kvalifisere flere kandidater for ingeniørutdanningen*.

Arbeidsgruppen bes om:

- gjennomføre, gjennomgå og oppsummere funn fra kartlegging blant institusjonene om status for alternative opptaksveier.
- se på hvordan vi skal forstå formålet i retningslinjene (§1): «Emnene i forkurset er innrettet slik at de skal gi mest mulig grunnlag for teknologiske studier». Er beskrivelsen av formålet hensiktsmessig og hva betyr formålet for innretningen av kursene?
- se på hva man ved de aktuelle ingeniørprogrammene etterspør av kompetanse hos forkurskandidatene, og om dette så samsvarer med forkursemnenes læringsutbyttebeskrivelser så vel som tema, prioriteringer, omfang og nivå, læringsaktiviteter, lærebøker og felleseksamener.
- se på hvordan de alternative opptaksveiene og de tilpassede ingeniørutdanningene supplerer hverandre og om disse dekker behovet blant søkere som ikke kvalifiserer via ordinært opptak.
- utarbeide anbefalinger om eventuelle endringer i [Retningslinjer for alternative opptaksveier \(Forkurs og realfagskurs\) og tilpassede ingeniørutdanning \(Y-vei og TRES\)](#).
- utarbeide eventuelle anbefalinger for videre arbeid med styring av kvalitet og tilbud av alternative opptaksveier og tilpassede ingeniørutdanning.

Sammensetning

- arbeidsgruppen består av inntil 7 medlemmer.
- arbeidsgruppen ledes av et medlem av arbeidsutvalget i UHR-MNT.
- Arbeidsgruppen bør ha representasjon fra institusjoner som tilbyr forkurs, realfagskurs, Y-vei, og TRES.
- Arbeidsgruppen bør ha representasjon fra minst en institusjon som ikke selv tilbyr forkurs eller realfagskurs, men som er mottaker av kandidater fra forkurs eller realfagskurs.

Prosess

Arbeidsgruppen bes overlevere sine vurderinger og anbefalinger til arbeidsutvalget i UHR-MNT innen 7. mars 2025. Arbeidsgruppens vurderinger og anbefalinger legges frem for enhetsmøtet i UHR-MNT våren 2025 for vurdering av videre arbeid.

Sekretariatet for UHR-MNT bidrar til arbeidsgruppens oppstart.

¹ Jf www.cdio.org og NOU 2014:7 kap 8: «Kompetanser for det 21. århundre»